

MÄGI JA MERI

ŠVEITSI EESTI SELTS • Number 3 • Detsember 2022 • Ilmub kord aastas • www.eestiselts.ch

KRISTIINA BYLYKU: MÕELDUD, TEHTUD!

Kristiina on pärit Lõuna-Eesti väikelinnast Põlvast. Tema ema oli see, kes tundis tütres ära potentsiaali laste ja noorte valdkonnas tegutsemiseks ning leidis Pisipedas (tänapäeval Tallinna Ülikooli Pedagoogiline Seminar - toim) noorsootöö eriala. „Mõeldud, tehtud! Alternatiiv oleks olnud turismindus, aga noorsootöö tundus põnev ja äge,” ütleb Kristiina. Tal on väga head suhted vanematega. Nad oskasid tema huve märgata ja suunata. Täna üritab ta oma lapsele ringiga tagasi anda selle, mille kodust endaga kaasa võttis.

Koolis käimine oli Kristiina iseloomu jaoks natukene liiga kuiv ja teoreetiline, sest ta ei olnud tuupuri tüüpi õpilane. Ta oli pigem aktiivne ja korraldas juba kooli ajal üritusi. Hakkamist täis Kristiina tahtis

toimetada ja midagi praktilist teha – seda nii nooruspõlves kui ka täna. „Mulle meeldis noorsootöö eriala õppimise juures see, et seal oli teooria ja praktika kõrvuti,” ütleb Kristiina põlevate silmadega. Noorsootööd õppides pidi ta juba kolmandal kuul praktika-

le suunduma, tänu millele sai ka kiirelt selgeks, et valitud on õige eriala. Lisaks praktikatele noorsootöötajana koolis, noortekeskuses ja teistes asutustes tundis ta erilist entusiasmist suviseid laste- ja noortelaagreid korraldades.

LK 2

NOORED

Saskia Bessero
“Back to Roots”
programmist

LK 4

INTERVJUU

Marin Mõttus
eestlastest üle ilma

LK 5

SUURSAATKOND

Toomas Kukk
suursaadiku
“toolist”

LK 6

AUKONSULAAT

Matteo Inaudi
Eestist ja muusikast

LK 12

TÖÖTUBA

Mathura loovkirjutamisest

LK 15

KULTUUR

IMELINE EESTI KOOR

Juba 8 aastat tegutseb Šveitsis eesti koor, et meie igihaljast laulmise traditsiooni ka siin elavate eestlaste seas viljeleda. Kõik sai alguse 2014. aastal Baselis, kus toimus koori esimene proov. Alguses tegutses koor Šveitsi Eesti Seltsi all, aga 19. märtsil 2017. aastal sai koorist iseseisev juriidiline isik.

Koori täispikk nimi on ‘International Music friends of Estonia’ – sealt tulebki lühend I.M.E.

LK 10

ARMSAD LUGEJAD!

Teie käes on Šveitsi Eesti Seltsi uus ajaleht – "Mägi ja meri" 2020. aastal tegime esimese lehe, mis asendas tollal koroonatõttu ära jäänud jõulupidu. Leht sai nii suure positiivse tagasiside, et otsustasime teha veel teisegi numbri ja nii ta läks. Käesolev leht on juba kolmas. Lehe uue nime leidmisel olid suureks abiks nii meie kallid seltsi liikmed kui ka kaugemal elavad sõbrad. Häälendamisele läks lausa 38 nime. Võidunime pakkus Aire Albrecht. Aitäh teile kõigile!

Sel korral kuulub eriline tänu kaasautoritele Triin Kanne-Cirico ja Mirjam Loertscher, kes aitasid intervjuusid teha. Täname ka Järvi Kotkast, kes jagas meiega oma loovkirjutisi Mathura töötast. Ajalehte "Mägi ja meri" toetavad sel aastal Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) ja Välisministeerium. Täname neid tunnustuse ja abi eest!

Aitäh kallid SES'i liikmed, et te võtate osa meie üritustest ja meid toetate. Ilma teieta ei oleks see kõik üldse võimalik. Head lugemist teile kõigile!

ŠVEITSI EESTI SELTS

Toredat
jõuluaega ja häid
pühi kõigile!

Tervitused Genfist

KRISTIINA BYLYKU: MÕELDUD, TEHTUD!

„MÕELDUD, TEHTUD“ OLI LÄBIVAKS VÄLJENDIKS MEIE INTERVJUU KÄIGUS. SEE KIRJELDAB KRISTIINAT VÄGA HÄSTI, SEST TEMA SPONTAANSED IDEED, AGA KA IDEEDE ELLUVIIMIST NÄGIME MITMETE AASTATE JOOKSUL, MIL KRISTIINA OLI EESTI LASTE JA NOORTE KLUBI (ELNK) JUHT. MÖÖDUNUD SUVEL ANDIS TA TEATEPULGA EDASI „NOORTELE“, ET KA NEMAD SAAKSID VABATAHTLIKU TÖÖ KOGEMUSI.

Pärast õpinguid pakkus tolleagine noorsootöö osakonnajuhataja Luule Press talle tööd tema enda noorsootöö osakonnas, mida toetasid positiivsed soovituskirjad praktikajuhendajatelt. „Mõeldud, tehtud! Ma töötasin 4 aastat Pedagoogilises Seminaris nii administratiivtöötajana kui ka praktiliste loengute lektorina,” jutustab Kristiina. Just tänu Luulele sai ta noore inimesena võimaluse ennast proovile panna ning see, et Luule temasse uskus mõjutab Kristiinat tänaseni tema igapäevaelus kui ka töös. Töö kõrvalt alustas ta ka õpinguid Tallinna Ülikooli magistriõppes kommunikatsiooni erialal. Ikka selleks, et selle valdkonna teadmisi laste- ja noortevaldkonna praktikatega põimida.

KRISTIINA ŠVEITSI JÕUDMISE LUGU

„Vallalise inimesena sai palju reisitud ja ühel reisil Rootsis tutvusin oma tänase abikaasaga, kes sel ajal hoopis Roomas elas,” jutustab Kristiina. Tark ei rutta ja nii otsustasid noored katsetada esialgu pikemaasuhet, mis kestis kaks ja pool aastat. Seejärel oli neil vaja otsustada, kuidas edasi minna.

Otsus Šveitsi kolimise osas oli väga spontaanne, sest kum-

malgi poolel ei olnud otsest kokkupuudet Šveitsiga. Eesti ei langenud koheselt valikute hulka, sest pärast kommunikatsiooni eriala lõpetamist oli Kristiinal soov saada rahvusvaheline kogemus. Samuti ei tulnud kõne alla Rooma. Kristiina meenutab: „Mu abikaasa tahtis sealt sel hetkel ära, sest igapäevane elu oli väga stressirohke ja kaootiline. *Dolce vita*’ks väga lahe, aga mitte päriselt elamiseks”.

„Otsustasime siis leida koha, kuhu me mõlemad tahaksime kolida. Kuna mu abikaasa onu oli just kolinud Šveitsi, siis me käisime tal külas ja see tundus tore koht. Mõeldud, tehtud,” jutustab Kristiina. Nad kolisid Šveitsi 2015. aastal kaks kätt taskus, keelt ei osanud ja tööd ei olnud. Kristiinat tundes see liigselt ei üllata, sest ta õhkab spontaansusest.

Kristiina kirjeldab uue elu algust järgmiselt: „Kahe nädalaga (veidi läbi tutvuste) õnnestus mul saada töö hotellis hommikusöögilauas. See ei olnud loomulikult minu eriala. Aga ma ei osanud ju keelt ja andsin endale aru, et pean endale aega andma ja kõigepealt keele selgeks saama.”

KOHTUMINE EESTLASTEGA

Kristiina jälgis eestlaste, eel-

Kristiina Bylyku (keskel) võtab üle ELNK juhtimise Gerdy Ling`ilt (pildil paremalt teine). Lisaks on pildil vabatahtlikud juhendajad (paremalt Tiina Lamibrac, Marju Kirss, Marina Semjonova (üleväl), Monika Saks).

kõige SESi Mänguringi (täna ELNK - toim) tegemisi juba enne Šveitsi kolimist. Vabatahtlikku tööd armastavale Kristiinale tundus, et Mänguring on hea võimalus olla kasulik teistele eestlastele ja ka iseendale „pehmemaks maandumiseks”. „Minu jaoks oli oluline leida tee, kuidas jääda tööalaselt aktiivseks,” jutustab Kristiina.

Aga paraku oli pärast kolimist elu suhteliselt kiire ja kontakti otsimine eestlastega venis ja venis, kuni nad kohtusid juhuslikult Gerdy’ga (Gerdy

EESTI LASTE JA NOORTE KLUBI

Ling – SESi Mänguringi juht sel ajal - toim) Zürichi väliujula ääres. Kristiina nautis päikest, ja järsku kuulis, et läheduses olevate rätikute peale saabunud ema ja tütar rääkisid eesti keeles. Ta jooksis õnnelikuna nende juurde, et tervitada teisi eestlasi. Kristiina jutustas, kes ta on ja mis ta teeb ning Gerdy vaid noogutas ja kuulas hoolega, kuni siis lõpuks ütles, et ta on tegelikult Šveitsi Eesti Seltsi Mänguringi juht. Gerdy ei lasknud võimalust käest ja nii haaratigi Kristiina Mänguringi toimetama. Mõeldud, tehtud!

Rääkides eesti lastest ja noortest, lähevad tema silmad eriliselt särava. Ta räägib nendest kohtumistest Eesti Lastest ja Noorte Klubis suure õnnelikkuse ja tänulikkusega.

„Võibolla on see veidi „cheesy“, aga kõik need Lasteklubi kohtumised olid nii omanäolised ja see oli nii äge.“ Eriliselt meenutab ta ühte poissi, kes ei osanud alguses väga hästi eesti keeles rääkida, kuna kodune kõnekeel oli peamiselt saksa keel. See poiss rääkis alguses Lasteklubis saksa keeles ja Kristiina rääkis talle ikka eesti keeles vastu. „Ja kui sa ühel hetkel märkad, et nende kohtumiste tulemusel laps vastabki sulle millalgi eesti keeles ja ta julgeb seda teha - see oli nii eriline hetk ja parim tulemus meie tehtud tööle.“

Kristiina oli alguses mudilaste grupi juhendaja. Hiljem, 2016.

ELNK järjekordse hooaja avamine Zürichi Ülikooli Botaanikaaias, 2019. aastal.

aastal, võttis ta teatepulga Gerdylt üle ja jätkas ELNK juhina järgnevat kuus hooaega. Kristiina on sellest rääkides väga tänulik. Tema sõnul toimus kõik nii hästi ja tal oli suurepärane meeskond, kes on olnud selle õnnestumise alustala. Ta on tänulik, et teised juhendajad tema hullude ideedega alati kaasa läksid. Erilise tänu annab ta edasi ka lastevanematele, kes on toetanud ELNK tegevust.

RÄÄKIDES LASTEKASVATAMISEST ÜLDISELT

Kuna Kristiina on õppinud noorsootööd, kasvatab 5 aastast tüdruku ning töötab igapäevaselt noortega, siis arutlesime lastekasvatamise teemadel üldisemalt. Üritasime leida tema parimad nipid ja trikid.

Kristiina sõnul küll teooria ja praktika toetavad teineteist, kuid tihti ei toimi asjad elus nii, nagu oled koolipingis õppinud. Tema jaoks on kõige olulisem lastega koos olles neilt õppida ja ise koguaeg areneda. „Sa pead koos lastega kasvama ja ajaga kaasas käima. Teooria ja praktika on andnud küll mingi baasi, aga sa pead olema nagu voolav vesi kivide vahel - ujuma ja otsima uusi lahendusi,“ ütleb Kristiina toredasti luuleliselt.

Kuigi Kristiina on olnud väga

spontaanne ja loominguiline, siis tema jaoks on aastate jooksul lapse kasvatamisel toonud kergust just nimelt struktuur. Ta ütleb, et on alles nüüd märganud kui olulised on Šveitsis õpitud raamistik ja rutiin lapse jaoks. Rutiin lapse elus toetab nii last ennast kui ka lapsevanemat. „Minu spontaansus lapse esimestel aastatel tegi mulle endale veidi karuteene. Aga ma olin liiga väsinud, et alguses seda struktuuri läbi suruda,“ ohkab Kristiina. Üldiselt ei olnud Šveitsi tulemine Kristiina jaoks kuigivõrd raske. Emaks saamine oli aga suur väljakutse, sest puudus tugistruktuur, kellele toetuda. Töö- ja eraelu sidumine oli keeruline ning tagantjärele vaadates ütleb Kristiina, et korraga oli tema õlgadel liiga palju vastutust.

Küsisin Kristiinalt, kas on miski, millest ta igapäevaselt lähtub lastega suheldes? Kristiina: „Mu peas on ühed sõnad, mis mind tänase päevani saadavad ja mida ma üritan ka kodus järgida. Need on Urve Uusbergi sõnad ajast, mil ta oli meie noorsootöö eriala tudengitele lektor koolis. Ma küsisin temalt selle sama küsimuse, sest ta on ju nii tore ja malbe ning tal on nii andekad lapsed. Ma tahtsin teada, et mis on tema võti olnud. Ta vastas, et ta kohtleb oma lapsi nagu sõpru, kes tulevad külla“,

jutustab Kristiina. Need sõnad saadavad Kristiinat igapäevaselt ja ta üritab alati rahulikuks jääda.

MIS EDASI?

Täna on Kristiina jõudnud peaaegu sellesse punkti, kuhu ta Šveitsi tulles soovis jõuda - ta on jõudnud tagasi kooli. Kristiina töötab hetkel Zürichis „Freilager“ koolis õpetaja assistendina ja see on tema sõnul suur tunnustus viimaste aastate rahmimise eest. Loomulikult antud töö ise on tema ja ta kogemuste ning teadmiste mõttes ehk liigagi lihtne, kuid selleks, et „jalga ukse vahele saada“ pidi Kristiina aastaid pingutama. „Ma olen leidnud endas sisemise rahu ja tunnen ennast jälle iseendana. Ma teen seda, mis mulle meeldib. Täna iga-päevatöö toob mulle head energiat, motivatsiooni ja pakub teostusrahuldust,“ ütleb Kristiina sügava rahu ja rõõmuga.

Kristiina jutustas meile ka ühest laagrist, mille ta korraldas koolivaheajal kohalikele lastele. Tema üks soov olekski lisaks muudele üritustele hakata lastelaagreid korraldama ka Šveitsis. Laager on üks kohtadest, kus on tema sõnul võimalik lastele eeskujuks olla ja koos õppida. Siinkohal peab Kristiina silmas ka igapäevaselt vajaminevaid sotsiaalseid oskusi.

Vihjasime Kristiinale tagasihoidlikult silma pilgutades, et jääme ootama eesti laste laagrit Šveitsis.

MERIBEL HAGEN

Täispikk intervjuu SES'i kodulehel

Esikaane fotol: Mardipäeva meeleolukas tähistamine 2019. a. Vasakult Marju Kirss, Kristiina Bylyku, Peep Belbaum ja Marina Semjonova.

**AVALDAME TÄNU KA
5 AASTAT ELNK
ÕPETAJANA
TEGUTSENUD MARJU
KIRSSILE, KES SEL
SUVEL EESTISSE
TAGASI KOLIS!**

BACK TO ROOTS EHK KUIDAS KAKS NÄDALAT EESTIMAAD AVASTADA?

SEPTEMBRIKUUS OLI MUL VÕIMALUS OSALEDA EESTIMAA AVASTAMISE PROGRAMMIS. PROJEKT JÄTTIS MULLE NII VÕIMSA MULJE, ET LAUSA PEAN SEDA TEIEGA JAGAMA.

Oktoober 2022 - Seisan laval, et vastu võtta auhind. Saalist vaatavad mind 67 Erasmus'e üliõpilast, keda ma just Eestimaa teemalises Kahoot viktoriinis pika puuga edestas. Seda tänu programmile Back to Our Roots. Kas te olete sellest kuulnud? Mina ei olnud. Täpsemalt, ma ei olnud sellest kuulnud kuni nädal enne programmi algust.

Kõik algas, kui ma sündisin... (OK, see jutt oleks liiga pikk.) Teen lühidalt. Sündisin Šveitsis. Minu ema on eestlanna ja isa šveitslane. Suviti käisime Eestis ja kuigi lapsena see mulle väga meeldis, hakkasin vanemaks saades ennast aina halvemini tundma. Olin võõras, turist. Olin Šveitsis sündinud, koolis käinud ning siinses kultuuris üles kasvanud. Mul oli piinlik oma konarliku eesti keele ja lünkliku kultuuri pärast. Milline ebameeldiv tunne, kui armastad ühte maad nii väga!

Selle aasta veebruaris Eestimaa viibides tärkas minus mõte, et tahaksin siin vähe-

malt aasta aega elada. Mõeldud, tehtud! Augusti lõpus astusingi Tartus bussist välja, (kohutavalt) suur kohver käes, et kahe semestri vältel Tartu ülikooli maailma keelte ja kultuuride kolledžis eesti keelt õppida. Juba esimesel koolipäeval sõbrunesin Amandaga, Kanadast pärit eestlannaga, kes mulle õhinal kahenädalasest Eestimaa reisist jutustas.

Tegu on programmiga, mille raames umbes 20 eesti juurtega noort üle maailma saavad võimaluse üheskoos Eestimaa loodust, kultuuri, keelt, toitu ja poliitikat avastada. Mitmed osalejad jõudsid tänu sellele programmile Eestimaa üldse esimest korda! Ringreis tõi üllatusi isegi eestlastest saatjaile.

Aga tagasi reisi algusesse, millest sain osa tänu mu uuele sõbrannale Amandale, kes organisatoritele nädal enne avapauku kirjutas ja mind gruppi rääkis. Milline vedamine!

Grupp sai kokku ühel sep-

**RINGREIS TÕI
ÜLLATUSI ISEGI
EESTLASTEST SAAT-
JAILE, NÄITEKS
VANA-VASTSELIINA
KINDLUSE EES**

tembrikuu pühapäeval Tartus. Sealt sõitsime bussiga Lõuna-Eestisse, Venemaa ja Läti piiri äärde, kus veetsime esimesed päevad. Kõndisime Härma müüridel, avastasime Setomaad, õppisime rahvatantsu, külastasime Vana-Vastseliina kindlust ja Piusa koopaid. Kõiki neid tegevusi ilmestasid mängud ja filmiõhtu. Kogu reisi jooksul sõime traditsioonilist toitu.

Edasi suundusime Tartusse. Teel peatusime Taevaskojas, et teha 3-tunnine kanuumatk. Tartus külastasime Eesti Rahvamuuseumi maailma parima giidi juhendusel. Nii suure kirega giidi kuulaks tunde ja tunde! Pärast seda käisime ka Ahhaa Teaduskeskuses. (Te kõik kindlasti juba teate ja tunnete seda kohta). Õhtul oli söök kohalike juures.

Teel Kurusse (Peipsi järve põhja kaldal) peatusime Eesti Kaevandusmuuseumis ja pärast seda Valaste Joa juures, kus polnud sel päeval kahjuks tilkagi vett.

Kurus veedetud paari päeva jooksul tegelesime oma perekondade lugudega; osad

rääkisid esivanemate küüditamisest, teised vanavanemate põgenemisest. Uurisime neid lugusid erinevates töötubades, kus valitses alati üksteist austav ja emotsioone toetav õhkkond. Töötubades arendatud vestlused kulmineerusid ettekandega Tallinnas, Vabamu muuseumis toimunud konverentsil.

Teel viimasesse peatuspaika, Tallinna, käisime soos. Mõte sookülastusest oli hirmutav neile, kes polnud kunagi Eestis olnud, kuid lühikese jalutuskäigu lõpus olid kõik rõõmsad. Tallinnas tutvustati meile Presidendi Kantselei maja, WISE bürood, Riigikogu, Vabamu muuseumi, Tallinna Ülikooli ning Eesti Kunstiakadeemiat.

Kaks nädalat avastusi, kaks nädalat toibumist ja kaks nädalat, et oma emotsioone siia artiklisse vormida.

Oktoober 2022 – Kahoot viktoriini võit andis mulle Tartu logoga kruusi, aga Back to Our Roots sõbrad ja kogemuse kogu eluks! Eestimaa ei ole enam pelgalt puhkamise paradisi. Eestimaa on nüüd iga päevaga aina enam minu maa.

SASKIA BESSERO

Lisainfo "Back to Roots" programmi kohta:

"Back To Roots" 2022 programmis osalejad. Saskia paremalt kolmas.

MARIN MÖTTUS

MULLE MEELDIB ÕELDA “EESTLASED ÜLE ILMA”

KES ON EESTLANE JA MIS ON DIASPORAA?

Eestlane on inimene, kes end ise eestlasena tunnetab: näiteks kui ta ise on sündinud välismaal, aga tema vanemad on sündinud Eestis, siis ta võib olla pigem “eestlane välismaal” kui “välismaalane”. Mõisteid on palju: eestlased, eesti päritolu, eesti juurtega jne.

Diasporaa on sõna, mis hõlmab ehk paremini kõiki Eesti riigist väljaspool elavaid eestlaseid kui “väliseestlased”. Näiteks inimesed kes on läinud välismaale õppima ja siis jäänud sinna tööle ei seosta end pigem sõnaga “väliseestlased”. Me tahaksime, et kõik eestlased sõltumata kohast, kus nad elavad, seostaksid end eestlaste kogukonnaga. Me ei taha teha vahet Eestis elavatel ja välismaal elavatel eestlastel, kuid vahel on selguse mõttes vaja seda vahet teha ja diasporaa mõiste tulebki siin appi. Meile meeldib öelda “eestlased üle ilma”.

MIS TEEB DIASPORAA JUST NÜÜD NII TÄHTSAKS, ET MEIL SELLEKS ERISAADIK ON?

Me oleme välismaal elavaid eestlasi alati toetanud ning seda toetuse vormi tuleb järjepidevalt kaasajastada. Näiteks oleme aru saanud, et inimesed võivad mitu korda elu jooksul elukohariiki vahetada ning oleme õppinud ka neid tähtsustama – nende tõttu paistab

Eesti kaugemale ja on suurem. Näiteks võiks tuua Svante Pääbo – Eesti juurtega teadlane, kes sai sel aastal Nobeli preemia.

Keel ja kultuur säilib, kui see annab inimese ellu mingit lisaväärtust. Igal väliskogukonnas on oma kohalikule elule vastav spetsiifika, inimesed tegelevad oma igapäevaelu toimetustega ja on selle kõrvalt leidnud ettevõtlikkust nii paljude põlvkondade järel niivõrd kaugel oma keelt ja kultuuri säilitada.

Ka ÜRO laste põhiõiguste deklaratsioonis on kirjas, et igal lapsel on õigus oma emakeelele. Võimaldades oma mitmekeelsel lapsel ka eesti keelega kokku puutuda, annab see lapsele lisaukse – tal on siis võimalus see üks kunagi ise lahti teha.

MIDA VÄLISEESTLASTELT KÕIGE ROHKEM OOTATE?

Et nad tunneksid Eesti vastu huvi ja end Eestiga seotuna. Nad võiks ehk aidata selgitada Eestis toimuvat – kui meid tuntakse ja teatakse, on see samm meie julgeoleku ja heaolu jaoks. Selleks, et teised inimesed kaugetes riikides tunneksid, et ka meie oleme samasugused nagu nemadki oma kultuuri, keele ja väärtustega (ja et näiteks me oleme vägev E-riik). Iga inimene levitab seda oma isiklikele kontaktidele – lapse koolikaaslaste vanematele, tööl, tudengiva-

hetuste käigus. Vahetustudengitel kes siin on õppinud ja kel on eestlastest sõbrad – neil ei ole ükskõik mis siin toimub.

JULGEOLEKUST RÄÄKIDES, KAS VÄLISSELTSID PEAKSID KUIDAGI STRATEEGILISELT SÕJAKS ETTE VALMISTAMA VÕI MIDAGI SPETSIIFILISELT JUST PRAEGU SILMAS PIDAMA?

Teie füüsiline julgeolek on seotud selle riigiga, kus te olete ja elate. Me ei ole siin maa peal üksinda – me oleme Euroopa Liidu ja Nato liige. Eesti on praegu väga aktiivne välis- ja julgeolekupoliitikas ning Eestist tuleb väga palju julgeid seisukohti. Meie peaministri ja presidendi seisukohti võivad eestlased julgelt välismaal korrata. Eestlasel on praegu põhjust suures maailmas uhke olla!

MIS VÕIKS PRAEGU VÄLISEESTLASI ÜHISE EESMÄRGI ÜMBER ÜHENDADA? KUS ME TÄNA OLEME VÕI Kuhu VÕIKSIME TAHTA MINNA?

Me oleme 30 aastaga ehitanud Eestis üles päris jõuka, elava ja loomingulise riigi. See on andnud meie inimestele võimalusi ja tõuget minna maailma uuri- ma. Nendel eestlastel, kes on välismaal, on põhjust selle riigi üle, kust nad tulevad, uhkust tunda ja meil on hea meel kui nad end laiemalt meie ühiskonna osana tunneksid. Üleskutse: märtsis 2023 tulevad järgmised riigikogu va-

limised ja välismaal elavate eestlaste hääl valimistel on oluline!

KUIDAS OLLA EESTIGA SAMAS SOBIVAS INFORUUMIS? MIL-LISEID KANALEID SOOVITATE SELLEKS JÄLGIDA?

Loomulik on, et välismaal olev eestlane jälgib meedia-kanaleid (ERRi, võibolla Delfit, Postimeest), kus kajastatakse päevauudiseid. Minu soovitus oleks ehk lugeda nishimeediat: Sirp (tasuta!), Müürileht, Vikerkaar, Edasi. Neis kirjutatakse teemadest, millest Eestis ehk palju räägitakse – mis on inimeste mõttes, millest õhtuti seltskonnas vesteldakse, aga mis päevauudistesse ei jõua.

TRIIN KANNE-CIRIECO

Täispikk intervjuu Diasporaa erisaadiku Marin Möttusega SES'i kodulehel

P.S. Kanada eestlaskond kinkis Eesti Riigile niiõelda digitaalse Eesti Maja aadressil www.globalestonian.com. See aitab uues riigis leida Eesti kogukonna ning aitab erinevate riikide Eesti kogukondadel omavahel ühendusi luua.

MIDA MA SIIS LASTELASTELE RÄÄGIN?

TOOMAS KUKK OLI ŠVEITSI SUURSAADIK AATATEL 2018-2022. TAPALT PÄRIT NOORMEES ÕPPIS KÕIGEPEALT ARVUTIINSENERIKS, AGA SEEJÄREL OTSUSTAS PALJU PÕNEVAMA KARJÄÄRI KASUKS VÄLISMINISTEERIUMIS.

KUIDAS SA JÕUSSID SUURSAADIKU "TOOLINI"?

Suursaadiku „tool“ on üks välisteestistuses peetavatest ametitest ja praeguseks olen ma täpselt pool oma elust töötanud Eesti välisteestistuses erinevates ametites.

Ma olen sündinud Tapa linnas, mis on olnud läbi aegade tähtis raudtee sõlmpunkt ja ka sõjaväepealinn Eestis. 1989. aastal lõpetasin Tapa Gümnaasiumi ja tulin seejärel Tallinnasse Tehnikaülikooli õppima arvuteid ja arvutivõrkusid. Ehk et kõrghariduse järgi olen ma arvutiinsener.

Kui olin ülikooli diplomi kätte saanud, astusin magistriõppesse, kuid mul tekkis siis motivatsioonikriis. Mulle see arvuti taga istumine ja programmeerimine enam ei sobinud. Ma mõtlesin, et kui ma olen ühel hetkel 65-aastane ja elule tagasi vaatan, mida ma siis lastelastele räägin?

Üks mu hea sõber ja ülikoolikaaslane, kes tol ajal töötas Välisministeeriumis IT osakonnas, rääkis toredaid „kala-

mehe“ jutte sellest, kuidas ta käis ühes ja teises saatkonnas arvuteid üles seadmas, samuti diplomaatide tööst ja elust saatkonnades. See tundus mulle kuidagi väga põnev. Juhatus nii, et märkasid 1994. aastal kahte kuulutust: Välisministeeriumi töökuulutust (otsiti uusi diplomaate) ja samal ajal oli kuulutus diplomaatide kooli. Ma kandideerisin mõlemas suunas ja mõlemad konkursid läksid edukalt. Välisministeeriumis jäi kokkulepe, et ma käin enne koolis ära ja siis lähen Välisministeeriumisse tööle. Diplomaatide kool oli sel ajal ülikoolijärgne üheaastane kursus ja alates 1995. aastast olengi olnud tööl Välisministeeriumis.

SUL ON OLNUD PALJU ERINEVAID AMETEID SELLE AJA JOOKSUL. MIS ON SENINI KÕIGE PÕNEVAM OLNUD? VÕI ON NEED KÕIK OLNUD SAMMUD SUURSAADIKU AMETI SUUNAS?

Alustuseks ma ütlen seda, et see, mida ma Välisministeeriumisse

otsima tulin - mida vanaduspõlves meenutada - selle leidsin suhteliselt kohe. See töö ja sellega kaasnenud elukohtade vahetus on jätkuvalt pakkunud materjali, mida vanaduspõlves meenutada ja seda tuleb koguaeg juurde.

Välisteestistuses on sarnane süsteem nagu kaitseväelastel ehk karjäärisüsteem: alustad alumistelt pulkadelt ja liigud samm sammult ülespoole. Meil nimetatakse spetsialiste laua-ametnikeks ja minagi alustasin sealt. Ma olen läbi aegade töötanud erinevates osakonnades, erinevates saatkonnades. Välisministeeriumis eristame ametikohtasid, aga sarnaselt kaitsevägele on ka meil omad „pagunid“ nagu III, II, ja I sekretär, nõunik, vanem-nõunik ja suursaadik. Nii on see kulgenud. Praegu Viinis on mul viies lähetus.

Alates 2018. aasta suvest olen olnud suursaadik Viinis, kaasakrediteeringu korras Šveitsis ja Slovakkias. Saatkond tegeleb samuti mõnede rahvusvaheliste organisatsioonidega Viinis.

KUNA SUURSAADIKU ELU NÕUAB KA SUURT PEREKONNA TOETUST, SIIS KUIDAS OLETE SELLE ORGANISEERINUD?

Mul on kolm last. Kaks nendest on juba täiskasvanud ja kolmas on kooliealine. Kuniks lapsed olid kooliealised, olid nad meiega alati kaasas. Esimese lähetuse ajal, möödunud sajandil, kui me olime veel noored, rohi oli rohelisem ja taevad sinisem (naerab), oli tütar 3-kuune (sündis Tartus)

Toomas Kukk Austria mägedes matkamas.

ja poeg sündiski juba Varssavis. Aga lapsed on alati kaasas olnud ja see on meile kõigile olnud tore kogemus.

Viimase kahe lähetuse ajal, nii Vilniuses kui ka Viinis on mu abikaasal õnnestunud ühendada nõ meeldiv kasulikuga. Ta on erialalt meditsiinitöötaja, nimelt anestesist. Hoidmaks kvalifikatsiooni, on ta saanud Põhja-Eesti Regionaalhaiglas (PERHis) edasi töötada osalise koormusega. Vilniusest ja Viinist on väga head ja soodsad lennuühendused olnud, mis on seda kenasti võimaldanud.

MIKS ON SAATKOND JUST VIINIS?

Viin asub Euroopa keskel, kust

Toomas Kukk 2022. aasta maikuus Zürichis Šveitsi Eesti Seltsi presidendi Meribel Hageniga juttu vestmas.

**REISISOOVITUS
AUSTRIAS?
SALZKAMMERGUT,
BAD ISCHL, MIS ON
2024. AASTAL KOOS
TARTUGA EUROOPA
KULTUURIPALINNAD.**

SUURSAATKOND

on lihtne katta ka teisi riike. Ja kindlasti on oluline aspekt, miks paljudel riikidel, sh. Eestil, on saatkond just Viinis, sest see on üks neljast ÜRO pealinnast, kus on ka paljud teised rahvusvahelised organisatsioonid.

1993. aastal, kui loodi Viini Eesti saatkond, siis sealt kaeti ka Ungarit, Sloveeniat, Slovakkia, Tšehhit. Ei ole välistatud, et ühel päeval võiks meil olla saatkond ka Bernis ja Bratislavas, vaadates seda, kuidas saatkondade võrgustik on viimase 30 aasta jooksul kasvanud.

KUIDAS ON SUHTED EESTLASTEGA AUSTRIAS, SLOVAKKIAS JA ŠVEITSIS?

Slovakkias on meile teadaolevalt eestlasi väga vähe. Seetõttu ei ole meil seal ka kellegagi väga suhelda, kui me räägime Eesti kogukonnast. Küll aga teine äärmus, kui nii võib öelda, oletegi teie siin Šveitsis. Teid on siin üle tuhande ja ma ei väsi ütlemast, et te olete nii-võrd tublid ja innustavad neile, kes teid on eemalt märganud. Eelkõige toimetate te ju loomulikult enda hüvanguks, aga teie tegemised paistavad ka väljapoole - te olete nii kenasti organiseerunud ja te paistategi sellise heleda majakana Eestini.

Eesti kogukond Austrias - seal on kogukonna suurus kuskil Šveitsi ja Slovakkia vahel, ca 500 inimest. Suurem osa neist õpib ja töötab Viinis. Aga palju eestlasi on ka üle Austria laiali. Ainuke Eesti Selts on Salzburgis, mis liikmete arvult on päris pisikene. Austria ega Viini Eesti Seltsi ei ole veel loodud.

Aga hoolimata sellest on meil Viinis juba tänaseks üle 10 aasta tegutsenud Eesti kool (5-12 aastastele lastele). Mu enda lapsed enam sellest osa ei saanud, aga olen ikka sellest palju head kuulnud.

Siis on meil väga tubli laulukoor - Eesti Austria Segakoor „Pillerkoor“, kus laulavad nii

**EESTI ON JA JÄÄB
VÄIKESEKS RIIGIKS
NING EESTI TUTVUS-
TAMISE TÖÖ EI LÖPE
KUNAGI.**

eestlased kui austerlased. Nad muidu omavahel räägivad valdavalt saksa keeles, aga laulavad eesti keeles. Viimastel aastatel on nad laulnud meie Vabariigi aastapäeva üritustel ja samuti osalenud laulupidudel, nagu ka teie I.M.E Koor.

NELI AASTAT SUURSAADIKUNA HAKKAB OTSA SAAMA, MIS EDASI?

Peaksin minema tagasi Tallinnasse ja jätkama seal oma tööd. Diplomaadid, kes elavad ja töötavad välismaal ning esindavad Eestit, peaksid mingi aja jälle Eestis olema, et nad jätkuvalt ikkagi Eestit esindaksid ja ei muutuks märkamatuks selle riigi esindajaks, kus nad hetkel viibivad.

KAS EESTIS ON KODU OLEMAS VÕI RÄNDAB KODU KAASA?

Viimasel ajal on kodu olemas ka Eestis. Kui me varem üürisime oma korteri välja, siis sel korral Viini tulles me otsustasime jätta korteri enda kätte. Poeg elas Kunstiakadeemia õpingute ajal seal ja ka abikaasa on käinud kodu vahet.

KAS ON JUHTUNUD SUURSAADIKU AMERIAJA JOOKSUL MÕNI SEIK, MILLEST SA LASTELASTE KINDLASTI TAHAKSID RÄÄKIDA?

Esimesed muljed on ikka kõige värvikamad või kirkamad. Mul on siiani mees üks visiit 1995. aastast, mida ma pidin korraldama, kui ma esimesel aastal Välisministeeriumis, protokollis osakonnas töötasin (töök oli visiitide ja ürituste läbiviimine). See oli tollase

Iraani suursaadiku lahkumisvisiit Eestist.

Peaministri kontor oli sel ajal Toompea lossis ja mitte Stenbocki majas. Suursaadik läks kohtuma tollase peaminister Tiit Vähiga. Kohtumisele minnes saime teada, et Toompea lossile oli tehtud pommiähvardus. Sellest tekkis suur segadus ja see kohtumine jäi ära. Ja arusaadavalt oli parasjagu selgitamist Iraani saadikule, et pommiähvardus ei olnud tema vastu suunatud või see ei olnud poliitiline sõnum, et peaminister teda vastu ei võtnud. Lisaks pidi saadik kohtuma ka president Lennart Meriga, aga ka see kohtumine jäi tol hetkel ära, kuna Lennart Meri oli suur Soome sõber ja ta armastas Soomes olla. Saadiku lahkumisvisiidi ajal viibis Lennart Meri ühel Soome saarel ja ei pidanud vajalikuks sealt ära tulla. Kuna Iraani saadik resideerus Helsingis, siis saigi kiirelt kokku lepitud, et president võtab ta vastu Kadrioru asemel hoopis Soomes, saare peal. Iraani saadik sõitis siis tagasi Helsingisse ja edasi saarele president Lennart Meriga kohtumisele. Tagasiside põhjal oli neil olnud vägagi põhjalik ja meeldiv vestlus.

Hilisematest aegadest on hea meenutada Eesti ajaloole olulisi hetki: Eesti liitumine NATO-ga ja Eesti lipu heiskamine NATO peakontori ette. Ajal, kui ma peaminister Ansipi välisnõunikuna töötasin, mis sattus finantskriisi ja Eesti liitumise ajale eurotsooniga, pidime veenma Euroopa riikide liidreid, et Eesti täidab Maastrichti kriteeriume ja väärrib liitumist eurotsooniga.

KAS TÄNA NATO-GA LIITUMISELE TAGASI VAADATES ON HEA TUNNE?

Kindlasti. Eriti tänases päevas tagasi vaadates tundub, et need otsused, mis me läbi aegade oleme riigina teinud on olnud väga õiged otsused ja õigel ajal: me liitusime NA-

TO-ga ja Euroopa Liiduga. esimesel võimalusel, kui see meil tekkis.

Rääkides NATOst, siis oli oluline otsus pärast finantskriisi viia kaitsekulutused 2% tasemele. Lisaks peale seda, kui Venemaa annekteeris Krimmi ja alustas sõda Ida-Ukrainas 8 aastat tagasi - pärast seda on meil olnud liitlasväed Eestis. Need on olnud väga olulised ja õiged otsused, mis annavad meile tänases päevas kindlustunde.

MIS ON NEED ISIKUOMADUSED, MIS DIPLOMAADIL OLEMA PEAVAD?

Rändajahing - huvi teiste maa- ja kultuuride ja inimeste vastu. Kohanemisvõime - selle tööga kaasneb iga paari aasta tagant elumuutus ja töökoha vahetus. Keelteoskus tuleb kindlasti kasuks.

KUI TÖÖPÄEV LÄBI SAAB, SIIS KUHU HING RÄNDAB?

Tööd jätkuaks ka tööväliseks ajaks, aga tuleb endale aega võtta. Viinis olles on meil olnud kaasas ka meie väike koer. Koerale meeldib olla looduses ja nii ka meile. Arvestades seda, et Austria loodus on sama kaunis kui Šveitsis, siis me nii palju, kui vähegi võimalik, veedame aega Viinist eemal kuskil Austria mägedel.

MERIBEL HAGEN

Täispikk intervjuu SES'i kodulehel

*Eestluse püsimist ja
tugevat tervist!*

Tervitused Genfist

AASTA KOKKUVOTE

AKADEEMILISED
ÕHTUD

2022. aasta esimeseks SES'i ürituseks oli Kelli Grandi virtuaalne akadeemiline õhtu teemal "Mäng geenidega". Muuhulgas rääkis Kelli ka oma doktoritööst Šveitsi föderalses tehnoloogiainstituudis Zürichis (ETH), mille kaitsmine terendab varsti silme ees. Akadeemilised õhtud ootavad endiselt uusi teadlasi ja järgmine õhtu on ehk juba 2023. aasta kevadel.

FONDÜÜÕHTU
GENFIS

Novembri kolmandal laupäeval kohtusid eestlased traditsioonilisel fondüüõhtul Genfis. Seekordsest kohtumisest võtsid osa ka meie konsul Marju Tooding Viinist ja aukonsul Matteo Inaudi Genfist, kelledega paljud esimest korda kokku puutusid. Veetsime üheskoos mõnusa ja õdusa õhtu.

VIRTUAALNE EV104

25. VEEBRUARIL KOHTUSIME TAAS LÄBI HELENDAVA ARVUTIEKRAANI, ET ÜHESKOOS VABARIIGI AASTAPÄEVA TÄHISTADA. PÄEV ENNE SAABUNUD UUDISED UKRAINAST TEGID SELLEKORDSE KOHTUMISE VEELGI TÄHENDUSLIKUMAKS.

EV104 üritust plaanides oli raske leida kesket teemat, mis kõnetaks ja millele meie tähelepanu pöörata. Leppisime jutuvestja Ena Metsaga, kes meie virtuaalsel üritusel mõningaid lugusid rääkis, kokku, et teemaks saab "aeg", sest aeg kõnetab meid alati ja on kiirenevas maailmas aina defitsiitsemaks muutuv nähtus.

24.veebruaril 2022 oli kõikides Euroopa riikides teemaks vaid üks - sõda. See oli nähtus, mille tekkimise võimaluse olime unustanud või siis selle võimalikkust eiranud oma naiivsuses. EV104 üritus sai

täiesti uue tähenduse ja uue mõõtme, sest eelmine päev tõi jälle teadvusesse iseseisvuse tähistamise olulisuse. Me ei tohi unustada ja me ei unusta. Vabadus on vaid nii kaua, kuni see võetakse. Seniks tuleb seda hoida. Elagu

Eesti Vabariik! EV104 ürituse lõpetas Uku Suviste oma muusikaalse tervitusega "Palve". See oli nagu täpp "i" peal ja jättis õhku lootuse ja armastuse.

KOHTUMISED
ESIPOLIITIKUTEGA

2022. aastal avanes võimalus kohtuda Šveitsi pinnal nii meie presidendi kui peaministriga. Lisaks kinnitati ametisse ka uus Šveitsi suursaadik.

Juuni alguses toimus Maailma Majandusfoorum, millest võttis osa ka Eesti Vabariigi president Alar Karis. Enne Davosi sõitmist oli seltsi liikmetel võimalus kohtuda meie presidendiga Zürichis ja vahetada mõtteid.

Ühisel õhtusöögil arutasime, kuidas eestlastel Šveitsis lä-

heb, kuidas hoida eestlaste vahelist sidet ja kuidas nad koju tagasi saaks tuua.

Augusti alguses käis Šveitsis peaminister Kaja Kallas, et vastu võtta Euroopa poliitilise kultuuri auhind. Pärast töökohtumist Šveitsi liidupresidenti Ignazio Cassisega Bellinzonas, Tessiini pealinnas, kohtus Kallas ka kohalike eestlastega. Vestlesime loomulikult eestlastest Šveitsis aga ka Ukraina sõja tähendusest meie jaoks.

Novembris andis uus Eesti

suursaadik Šveitsis Merle Pajula üle volikirja Šveitsi liidupresidentile Ignazio Cassisile. Veel samal päeval avas värske suursaadik Pajula Oberaargau lennundusmuuseumis Eesti Kaubanduskoja Šveitsis (EKŠ). EKŠ president on Eesti aukonsul Zürichis, Hr Michael Reiss von Filschi (loe intervjuud eelmises seltsi Jõululehes) ja teised juhatuse liikmed Mirjam Loertscher (SES'i endine president), Jekaterina Klestsjonok ja Ingmar Mattus.

AASTA KOKKUVOTE

JAANIPÄEV GRIN FESTIVALIL

Jaanipäeva pidustused ühendasime sel aastal Grin Festivaliga Roveredos (GR), Annika ja Nico koduõuel.

Tõeline jaanipäeva kuumus, lilled aasal, külm jõevesi, maailmamuusika, lõbus itaalia tsirkus, muhe eesti muusika - sel korral esines laval Duo Ruut. Tantsisime tervitustantsu, punusime lillepärja, rüüpasime eesti õlu, sõime šašlõkki ja nautisime festivali meeleolu. Jaanipäeva öö möödus nii mõnelgi lapsel esimest korda telkides. Aitäh Annikale, kes tervitas meid oma maitsvate viineripirukatega!

P. S. Grin Festival ootab teid igal aastal:

Jaanipäeva ühislaulmine Evelin Steinbergiga udu saatel.

JÕULUD SULGENIS

Eestlaste traditsiooniline jõulupidu toimus sel aastal 3. detsembril Sulgenis (TG), restoran Freihofis.

Kokku tuli üle kaheksakümne külalise igast Šveitsi nurgast. Piduliku jõuluõhtu avas seltsi president Meribel Hagen aastalõpu kõnega. Meribel tänas kõiki, kes on osalenud nii toredasti üritustel ja kes leiavad aja, et kokku tulla. Suure tänu heade jõulusoovidega andis ta ka edasi tublidele seltsi juhtkonna liikmetele. Esines I.M.E. Koor jõulumeeleolu loova kontserdiga. Lapsed meisterdasid Lasteklubi õpetajate juhendamisel marionett nukke ja täiskasvanud luuletasid. Jõuluvana lendas seekord kohale otse Eestist ja kuulas vahvat jõulu etendust ning tublide laste etlemist. Õhtu jätkus keeglimängu ja piparkookide kaunistamisega. Restorani perenaine Joli üllatas meid joodeldamisega ja õhtule panime punkti jõululaulude ühislaulmisega. Aitäh kõigile, kes leidsid tee Thurgausse! Oli väga vahva jõulukuu alguse pidu. Rahulikke pühi kõigile!

Eestlased kohtumas Eesti Vabariigi peaministri Kaja Kallase ja Šveitsi liidupresidendi Ignazio Cassisega Bellinzonas, 2022. aasta augustis.

PURPUR ÕHTU

Pärast pikka "koroona puhkust" kohtusid eestlased 26. aprillil taas PurPur lounge's. Õhtusest vestlusringist tulid osa saama peamiselt paljud nooremapoolsed eestlased just Zürichi piirkonnast, kuid oma kohalolekuga austas meid ka aukonsul Zürichis, Hr Reiss. PurPur kohtumised on olnud paljudele eestlastele siia kolides esimene kohtumispaik teiste eestlastega ja nii ka sel korral.

MUDILASKOOR

Sel sügisel alustas tegevust mudilaskoor eesmärgiga võtta osa järgmisest üldlaulupeost. Kui sul on 5-8 aastane laps, kes soovib laulda, siis tulge enne ELNK kohtumist (reeglina iga kuu esimene pühapäev) kell 12:30 Zürichisse, Regensbergstrasse 209. Lapsi juhendab Meribel Hagen ja oodatud on kõik, kes soovivad teiste lastega koos laulda või lihtsalt õppida paremini oma häält tundma.

Lisainfo: estoswiss@eestiselts.ch

IMELINE EESTI KOOR

RÄÄKISIME I.M.E. KOORI DIRIGENDI ELO TAMMSALU-SCHMITZI JA KOORI PRESIDENDI TIINA LUIGEGA, ET TEADA SAADA, MIDA SEAL KOORIS TÄPSEMALT TEHAKSE.

Dirigent Jane Tiik vedas koori 2014. aasta sügisest 2019. aasta sügiseni. Tema särav isiksus, professionaalne ja nõudlik suhtumine viis koori ka 2019. aasta laulupeole. Nii väheste proovide hulgaga ja nii väiksel kooril ei olnud sinna lihtne saada, aga Jane oli julge ja kompromissitu. Elu viis Jane tagasi Eestisse ning pärast seda oli koori dirigendiks Anu Tähemaa. Anu sattus sellele ajale, mil füüsilisi proove teha ei saanud. Kohtuti virtuaalselt ja koor toimis edukalt.

2020. aasta augustist saadik on koori dirigent Elo Tammsalu-Schmitz. Elo ja Jane on sõbrannad juba Ellerheina ajast. Teades, et koor otsib uut dirigenti, pakkus Elo Raja Teele moodi kõigepealt ise end. Tema käe all sai tehtud täpselt üks proov ja siis läks elu jälle virtuaalseks kätte.

Täna on Zoom ja Jamulus unustatud ning tavapärased proovid jälle taastunud. I.M.E. koor kohtub kord kuus Baselis. Laulma on oodatud kõik huvilised. Vanuselist piiri pole, aga pärast häälemurret on lihtsam,

nendib Elo. Koori laulma tulles, tuleks endale aega anda, et natuke koos kasvada. Eks kõhutunde järgi saa ka ruttu aru, on need minu inimesed või mitte. Aga lauluoskused tekivad aja jooksul - keegi pole meist sündinud maailmameister. Loomulikult on kergem see algus kui mingisugune kogemus juba olemas on. Aga Elo on ka valmis vedama, arendama ja koolitama.

Kuna proovi tehakse vaid üks kord kuus, siis see tähendab, et 3-4 prooviga tuleb kontserdikava selgeks saada. Kavas on alati nii vanemaid kui uuemaid lugusid ja kes on juba enne käinud, siis nende jaoks on sellevõrra lihtsam. Kes ennast noodilugemises kodus ei tunne, nende jaoks teeb Elo partiide salvestused, neid tuleb kuulata ja harjutada.

LAULMINE ON OLULINE

Elo sõnutas, et laulda igal pool hea, nii nagu tuju tuleb. Elo lisab: "Tihti arvatakse, et kirikus on hea laulda. ruumi kõla ja kaja võimendavad häält ning tundub, et kõik tuleb justkui

I.M.E. koori proov Anu Tähemaa juhendamisel 2020. aastal.

iseenesest välja. Moodsas arhitektuuris tuleb ette ka "elutoa"-kõlaga kirikuid - pole sugugi mugavad! Vabas õhus ongi vast kõige raskem laulda, kui seinu vastas pole. Laulupeol õnneks teised 27000 lauljat aitavad kaasa...! Kuna laulja pill, s.t. tema keha, peab erinevate ruumidega hakkama saama, töötame meie IME-kooris palju hääle tehnilise poolega. Mida suurem on tehniline pagas, seda iseseisvam on iga laulja ja sõltumatum ruumi iseärasustest. Koos lauldes lähevad südame rütmid omavahel sünkrooni, tekib hoopis teist laadi koosmeel ja ühisus ning muud tervislikud efektid - selle on teadus juba ammu ära tõestanud."

Elo kaldub pigem idealismi poole: "Ma usun alati, et kõik saavad hakkama. Ma lähen ees ja näitan valgust. Kui mu visioon on piisavalt selge, tul-lakse sellele järgi. Olles eluaeg koorides laulnud tean, mida ma ise dirigendilt ootan. Kodu Aachenis Saksamaal on mul nädalas nelja koori proo-

vid. Lisaks need koorid, kus ma käin harvem - Šveitsis korra kuus ja Euroopa Eestlaste Koor, kes kohtub kolm korda aastas erinevates kohtades Euroopas. Sealne kooritöö on veidi teine. Lühikese ajaga väga kontsentreeritud, kuid pikk perspektiiv siiski silme ees."

NATUKE PADJAKLUBI

Elo räägib, et proovi pikkuseks on neli tundi ja keskel on paus, kus saab süüa, juua ja juttu ajada. Igaüks toob midagi maits-

I.M.E. koori hooaja alguse laululaager Tannays (VD) 2021. aasta septembris.

Soovin krõbedaid ja lumiseid talveõhtuid!

Et jõuluõhtul kõlaksid eestikeelsed jõululaulud!

Tervitused Genfist

KULTUUR

vat lauale. Siis on tema see, kes peab teistele meenutama, et nüüd lähme jälle proovi tegema. Kooris laulmiseks ei pea eesti keelt oskama. Kohal käib ka üks šveitslane, üks hollandi-tšehhi päritolu šveitslane ja üks lätlane. Põhilised töökeeled on eesti ja saksa keel ning vaba aja keelena tuleb sisse ka inglise keel.

Elo nendib, et väliseesti gruppides sageli laulmine ja klubiline tegevus ühenduvad. "Me ei ole mõni kamp mega-andekaid äravalituid, kes vallutavad ühe mäetipu teise järel, vaid me saame kokku ja koos laulmine on lihtsalt tore asi. Kooris ühendame meeldiva kasuliku ja natuke padjaklubi elementi on ka."

Koori president Tiina ütleb, et ise võib kodus ka laulda, aga mitmehäälset ju ei saa. "Olla osa sellest häälte kokkukõlast on ütlemata mõnus tunne, eriti kui hästi välja tuleb. Tore on, et laulame seda koorimuusikat, mida just praegu Eestis lauldakse. Ei taha muutuda selliseks välis-Eesti kooriks nagu olid raudse eesriide ajal ja laulda ainult sada aastat vanu ärkamisaegseid laule. Elole meeldib otsida uusi asju ja katsetada. Nii proovime igasugust väga huvitavat repertuaari. Ta õpetab ka laulu sisse nägema – aru saama, mis helilooja on mõelnud ja miks ta just nii on kirjutanud; leidma neid nüansse, mida alguses tähelegi ei pane."

Proovis saab alati nalja. Tiina sõnutas oskab Elo haruldaset hästi kirjeldada, mida oma kehaga teha, et hääle paremini välja tuleks ja tal on iga kord uued trikid. Ta kirjeldab: "Elo on väga kujundlikud ütlemised. Kord, kui tenorid järje ära kaotasid ütles Elo: "Tenor läks tõlkes kaduma". Teinekord, kui koor laulis liiga raiuvalt, selle asemel, et meloodia voolaks, ütles Elo: "Olen ise ka sündinud metronoom ja pidin oma loomulikkuse külge kasvatama", või et: "Oled sa

KOOR OTSIB LAPSE- HOIDJAT BASELIS KOORI PROOVIDE AJAKS! ETTEPANEKUD HOIDJA JA KOHA SUHTES ON TERETUL- NUD TIINA LUIGELE

klotsikujulist tuult näinud?". "Ära laula nagu teerull" või "nagu puujalaga karu" on samuti Elo suust. Väljendid nagu "Siia oleks vaja sipelgaid pükse" ja "Pane oma ulgumise lihased tööle" teevad muidugi kõigi suud naeruseks."

Uut I.M.E. koori hooaega alustatakse laululaagriga Tiina Luige ja Tauno Kanguri juures Tannays (VD). Kokku tullakse terveks nädalalõpuks, saab palju harjutatud, söödud ja juttu räägitud. Tavalistes kooriproovides on väike vaheaeg, kuhu igaüks üht-teist head söödavat kaasa toob. Kuigi kooriliikmed elavad kõik samas riigis, ei saada omavahel tihti kokku ja koor on selleks üks hea võimalus.

Tiina ütleb, et iga kord proovist koju minnes on tunne, et sai jälle hingele palsamit. Laulusõnadega: "Vaimult vaid siis suudan olla ma suur, kui mul on kusagil sügaval juur." (Eesti mu südame sünnimaa, Leelo Tungla sõnad.)

LAULUPIDU

I.M.E. koor on käinud ühe korra laulupeol (2019) ja nüüd unistataksegi järgmisest, 2025. aastal. Elo ütleb, et talt võeti kohe kolm veretilka, et see kindlasti juhtuks. Tiina lisab: "Muidugi on oluline see laulupeol käimise elamus! Kes on tundnud seda ühes hingamise tunnet, tahab sinna alati tagasi. See on nagu loodusjõud ja toidab sind veel mitu aastat hiljem."

Ka Elo arvab, et laulupidu on tore motiveerija, aga kaugeltki mitte ainus. Dirigendina peab

ta siiski leidma igaühele põhjuse, miks laulmine tore on. Tuleb leida see säde inimestes, mille hõõgvele puhudes tekib suurem leek ja lõpuks valgus! Aga vat, kes ei proovi, see ei tea.

Tiina meenutab, et kõige väljakutsuvamad kooriteosed olidki need, mida nad laulupeole kvalifitseerimiseks 2018 sügisel ja 2019 kevadel salvestama pidid. "Sinna pannakse alati parajad päklid, et saaks kooriterad sõkaldest eraldada." Kokku pidid nad saatma 12 loo video(!) salvestused. "Tõnu Kõrvitsa "Emakeelelaul" ja Hain Hölpuse "Kannel" olid vist kõige raskemad", nendib Tiina. Teha neid lugusid väikesel kooriga on üsna kaelamurdev. Aga endalegi üllatuseks said nad kõigi lugudega hakkama ja neid lubati laulupeole. Elo nendib, et repertuaar on alati kompromiss. Kõige paremini hakkavad õnnestuma lood, millest sa ise üdini aru saad. Vahendada ainult seda, milles oled usutav. Järgneb pallimäng. Elo viskab palli koorile ja vaatab, kas saab palli tagasi. Ja kui saab, siis saab seda juba varsti mänguks nimetada. Muusika ongi ju inimestevaheline suhtlemisviis.

Selle lühikese koori eluea

jooksul on kujunenud välja kaks esinemist aastas, jõulujärgne varasuvine esinemine, mis tavaliselt on kuskil kirikus, aga ka näiteks SES'i üritustel. Tiina ütleb, et kontserdid on üks oluline verstaap, kus mingi etapp tööd on valmis saanud. Iga kontsert on omaette meeldejääv, kuid erilist meenutustalle 2019 oktoobris külas käinud Tartu meeskoor nimega Akadeemiline Emajõgi. Nendega tehti ühine kontsert Genfis ja esineti Zürichis Wasserkirches Balti kirjanduse päevadel. "Seal oli väga huvitav akustika, me kõlasime kohe poole paremini".

2018 augustil EV100. aasta-päeva puhul korraldas Tõnu Kaljuste huvitava ürituse nimega 'ühislaulmine' – Lauluväljakul laulsid koorid ja vahele näidati koore sama lugu laulmas kõikjal üle maailma. I.M.E. koor tegi sinna neljast loost video. Kolme neist näidati telekas ja suurel lauluväljaku ekraanil!

Hoiame I.M.E. koorile ka lehe toimetuse poolt pöialt, et nende laulupeole minemise unistus taas täituks!

ANNIKA FIBBIOLI

TULGE LAULMA!

Kes tunneb, et temas on huvi laulmise ja Laulupeol osalemise vastu, siis kirjutage julgelt Tiina Luigele (tiinaluige@hotmail.com). I.M.E. kooriga liitumiseks ei pea olema erilist annet ega kogemust. Oodatud on kõik!

ADVOKAAT, KES ARMASTAB EESTIT JA MUUSIKAT

KOHTUSIME MATTEO INAUDIGA GENFIS, ENNE SELTSI TRADITSIOONILIST FONDÜÜOHTUT, MILLEST KA AUKONSUL OMA ABIKAASAGA OSA VÕTTIS. SAIME MUUHULGAS TEADA, ET HÄRRA INAUDI TEADIS EESTIT JUBA LAPSEPÕLVES TÄNU POSTMARKIDELE.

KUST SA PÄRIT OLED JA MIS MOODI ELU SIND GENFI TÕI?

Olen pärit Tessini kantonist. Minu emakeel on itaalia keel. Läksin pärast gümnaasiumi Zürichi ülikooli õigusteadust õppima. Tulin Genfi praktika- ja esialgne plaan oli tagasi Tessiini minna ja seal karjääri teha. Genfi tulin seetõttu, et Anna (Matteo Inaudi abikaasa – toim) töötas seal. Armastus tõi mind siia. Peale praktikat pakuti mulle aga samas kohas tööd ja nüüd olen ma seal advokaadina juba 40 aastat olnud.

KUIDAS SA ANNAGA KOHTUSID?

See oli väga romantiline. Me kohtusime Pariisis, aasta enne gümnaasiumi lõppu kooliaasta lõpureisil. Me käisime paralleelklassides, aga ei tundnud enne teineteist. Olime vaevalt 18, aga nii ta läks.

Mina õppisin ülikoolis Zürichis, Anna Genfis. Ta tahtis sel ajal teha akadeemilist karjääri ja ei tahtnud Tessini tagasi minna. Otsustasime mõnda aega Genfis olla ja siin me endiselt oleme.

KUIDAS TEIL KEELE ÕPPIMIS- GA LÄKS?

Suurem osa meie tööst ülikoolis oli kõrg-saksa keeles. Kuna see on ka kohalikele šveitslastele võõrkeel, siis oli kasutatav sõnavara küllaltki väike. Eksamid olid alles kooli lõpus ja see andis mulle piisavalt aega keel ära õppida. Mulle meeldis

Matteo Inaudi Horvaatias reisimas.

saksa keel, nii et see polnud probleem. Prantsuse keel ei erine väga minu emakeelest (itaalia keel – toim), nii et sain ka selle ruttu selgeks.

MILLINE OLI TEIE SEOS EESTIGA ENNE AUKONSULI ROLLI?

Mul polnud Eestiga mingit sidet. Varem oli Eesti aukonsul ainult Zürichis. Siis otsiti teist aukonsulit Genfi ja nad küsisid tollaselt Soome aukonsulilt nõu. Tema tegi lühikese nimekirja enda meelest sobivatest inimestest. Ta helistas mulle ja ma ütlesin „jah!“.

Kui rääkida sellest, miks ma „jah“ ütlesin, siis ka see lugu on natuke romantiline. Lapsena kogusin ma postmarke. See oli tol ajal populaarne. Mul olid mõned postmargid ka Eestist. Ma mäletan, kuidas mu vanaema neid marke vaatas

ja ütles: „Oh, Eesti, see on üks tugev maa. Nad on võidelnud venelaste vastu.“ See jäi mulle erksalt meelde. Ma võtsin selle koha vastu, et anda enda väike panus selle tugeva riigi rahvusvahelisse kogukonda.

Käisin 2009. aastal Tallinnas Välisministeeriumis põhjalikul intervjuul. Veetsin seal ühe päeva ja pidin käima erinevates kontorites. Ametlik dokument tuli enam-vähem aasta

hiljem, 2010. See võttis kaua aega, sest Šveitsis pidi iga kanton minu kandidatuuri heaks kiitma.

KAS TEIL ON KA EESTI ID- KAART?

Veel mitte. See pidi Eesti konsulitele saabuma, aga ei ole veel kätte saanud.

MILLINE ON TEIE SIDE EESTIGA TÄNA?

Me olime Annaga tegelikult juba varem Eestis käinud, enne aukonsuliks saamist. Käisime Tallinnas ja Saaremaal. Pärast aukonsuliks saamist olen käinud regulaarselt iga 2-3 aasta tagant, kui on konsulaarkohtumised. Viimane kord oligi selle aasta suvel. Me käisime ka Narvas ja tänases poliitilises olukorras oli seda osa riigist väga huvitav näha.

KAS EESTIS ON MÕNI ERILINE KOHT, MIS TEILE MEELDIB? MIDAGI, MIDA SOOVITAKSITE OMA SÕPRADELE?

Koht mis mulle enim meeldib on Saaremaa. Sealne atmosfäär, väga pikad (suve)õhtud ja mereäär on minu arvates väga huvitavad.

MILLISED ON OLNUD TEIE KOGEMUSED EESTLASTEGA SIIN GENFIS?

Eestlased on väga reserveeritud. Ma olen rohkem latiino tüüpi ja harjunud vahetuma kontaktiga. Enamike eestlastega on olnud raske lähedasemat kontakti saada. Üritan passi üle

TÄNAPÄEVAL ON
KÕIGILE SELGE, ET
EESTI ON
SEOTUD UUTE
TEHNOLOOGIATEGA.

AUKONSUL

KOHT, MIS MULLE ENIM MEELDIB, ON SAAREMAA.

andes küsida veidi isiklikke küsimusi, kuid keegi ei hakka väga vestlema ega soovi liigselt oma isiklikust olukorrast rääkida.

Olin kord Eestis kirjandusfestivalil, kus tehti intervjuu itaalia kirjaniku Alessandro Bariccola. Talt küsiti, mis on talle Eestis enim muljet avaldanud? Ta vastas: „Vaikus. Ma kõnnin tänaval, täielik vaikus. Ma elan Roomas ja seal on täielik kaos. Siin on kõik täiuslikult vaikne“.

Genfi jõuab ka eestlasi, kellel on selle maaga väga piiratud side. Näiteks olen kohanud Eesti passiga portugallasi, hispaanlasi ja ka aafriklasti.

LOODAN, ET TEIL ON OLNUD VALDAVALT POSITIIVSED KOGEMUSED EESTLASTEGA. KAS ON OLNUD KA JUHTUMEID, MILLEST OLEKS MIDAGI ÕPPI-DA? KUST LÄHEB ÜLDSE TEIE AUKONSULI TEENUSTE PIIR?

Seda piiri on raske seada, sest sinu ees on ikkagi inimene. Mul ei ole tulnud tegeleda suurte teemadega, aga paar korda olen ostnud inimesetele tagasisõidu pileti Eestisse. Arvan, et see oli nende jaoks parim. Need olid inimesed, kelle eest keegi ei hoolitsetanud ja kes vedelesid siin ilma perspektiivita. Eesti valitsus ei maksa lennukipileti eest. Puuduvad institutsioonid, kes antud juhul toetanud oleksid.

MIDA TE VABAL AJAL TEETE? KAS TE REISITE PALJU? (Matteo Inaudi abikaasal Annal on reisibüroo – toim)

Mulle väga meeldib reisida, aga veel meeldib mulle muusika. Ma ei mängi ühtegi pilli, sest ma pole üldse andekas. Ma laulan ühes lihtsas amatöörkooris Genfi lähedal asuvas külas.

Lisaks aitan ma korraldada muusikaüritusi. 27 aastat (kuni 2015) korraldasin muusikafestivali Amadeus. Nüüd kaks aastat olen olnud muusikakonkursi „Concours de Genève“ juhatuse esimees. See on noorte, kuni 30 aastat, klassikalise muusikute konkurss. Igal aastal on erinev teema. Sel aastal oli kompostisoon ja klaver, järgmisel aastal on kvartett ja flööt. Esimese valiku teeme lühikese video põhjal. Seejärel palume saata pikema video, mille põhjal valime kaheksa finalist, kes tulevad Genfi kohale. Me ei anna esimest, teist ja kolmandat auhinda. Konkursi idee on muusikuid reklaamida ja toetada. Teeme seda ka pea-

le konkurssi, korraldades neile kontserte.

Mul on ka muid ametikohti teistes ühendustes. Ma töötan näiteks Genfi Õigusemõistmise Nõukogus.

KUI KAUA PLAANITE TÖÖTADA?

Mul pole õrna aimugi! Ma tunnen end noorena ja see on minu probleem. Mulle meeldib töötada. Hommikul üles tõustes lähen hea meelelega tööle. Niikaua kui see nii on, ma ilmselt jätkan. Üritan siin-seal rahulikult võtta, kuid seni vähese eduga (naerab).

KAS ÜKS OSA TEIE TÖÖÜLES-ANNETEST ON KA EESTI ETTEVÕTLUSE EDENDAMINE?

Jah. Eestiga seotud äritegevust on palju ja mul on hea meel, et nüüd loodi ka Šveitsi Eesti Kaubanduskoda. Seda on väga tore vaadata, kuidas aastate jooksul on Eesti kuvand paranenud. On suur väljakutse

*Soovin
head suusaliugu,
mõnusat lumist metsa,
kauneid jäälilli aknal,
parimat seltskonda,
naljakaid laule,
koduseid maitseid
ja lõpuks
rahulikku ööd!*

Tervitused Genfist

siduda üks riik millegi konkreetsega.

Tänapäeval on kõigile selge, et Eesti on seotud uute tehnoloogiatega. See kuvand on oluline, sest alguses oli mul Eesti tutvustamisega suuri probleeme. Mida öelda? Vestluse alustamiseks on vaja konkreetseid näiteid. Nüüd on meil see kuvand Eestist kui tugevast IT-riigist.

MILLINE ON TEIE REISISOOVITUS LAIAS MAAILMAS?

Sellele küsimusele on mitu vastust. Etioopia oli üks ainulaadne koht. Kambodžas oli meil ilus reis. Sel aastal käisime Namiibias, väga ilus. Aga üks teine suveniir on kindlasti Guatemala.

ANNIKA FIBBIOLI
MERIBEL HAGEN

Lisainfo Genfis toimuva muusikakonkursi „Concours de Genève“ kohta:

Matteo inaudi Genfis 2022. aasta novembrikuul Šveitsi Eesti Seltsiga vestlemas,

LOOMING

WEISSE BRUNSLI EHK VALGED PRUUNIKESED

150 g suhkrut
soola (noa otsatäis)
250 g valgeid jahvatatud mandleid
½ tl kaneeli
½ apelsini riivitud koor
3 spl jahu
150 g valget šokolaadi, peene riiviga riivitud
2 munavalget õrnalt klopitud
2 tl Grand Marnier vms likööri (nt Vana Tallinn)

Sega kõik kuivained omavahel (suhkrust valge šokolaadini). Lisa õrnalt klopitud munavalged ja liköör ning sega kokku nii, et tuleks ühtlane mass. Mugav on kasutada kummikinnast, siis ei jää käte külge kinni. Lase taaignal 1h rahulikult seista.

Raputa lauale (tuhk)suhkrut ja rulli tainas 1 cm paksuseks. Võta väikesed küpsisevormid (tee suhkruseks, kui hakkavad kleepuma), tee pisikesed küpsised ja pane küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile. Hea on kasutada piparkoogivormi, millest saab taigna välja suruda. Võid teha ka kandilised küpsised ja lõigata lihtsalt noaga. Lase küpsistel 24h rahulikult ahjuplaadil kuivada.

Küpseta 250 kraadini eelsoojendatud ahju keskmises osas umbes 4 minutit. Kui välja võtad, siis lase plaadil jahtuda.

P.S. Tegemist on seltsi presidendi Meribel Hageni ämma retseptiga.

LOOVKIRJUTAMINE - JÄTKA JUTTU

Järgnevat harjutust võite kõik kodus ise proovida. Leia kirjutusvahend ja paber ning kirjuta järgnevale loole uus lõpp. See harjutus tuleb Mathura loovkirjutamise töötoast.

Ükskord istus mees mäel, istus sügavasse kurbusse matnult. Ja kõik loomad kogunesid ta ümber ja ütlesid: "Me ei taha, et sa nii kurb oled. Küsi meilt mida iganes sa soovid ning ole kindel, et sa saad selle." Mees rõõmustas ja soovis head silmanägemist. Raisakotkas andis talle oma terava silmanägemise. Mees ütles, et tahab olla tugev, väga

tugev. Jaaguar vastas, et mees saab sama tugevaks kui tema. Siis soovis mees teada saada maa saladusi. Ja madu lubas, et näitab neid talle. Nii läks kõikide loomadega. Siis, kui mehel oli lõpuks olemas kõik, mida tal loomadelt oli võimalik saada, ta lahkus. Siis ütles öökull teistele: _____

Siit võitegi ise oma loo kirjutada. Kui valmis saad, siis palun jaga oma kirjutist ka meiega! Tore oleks näha meie lugejate fantaasiat. Saada oma lugu seltsi meiliaadressil: estoswiss@eestiselts.ch

Järvi Kotkase kirjutatud loo lõpp:

"Sealt ta siis nüüd läheb, terava silmanägemise, tugeva jõu ja maa saladustega, aga seda, kes ta ise on, ta ikkagi ei tea.

Tuleb maa peal üks kord aeg, kus masinale õpetatakse ära kõik asjad, mis vähegi näha, kuulda ja teada on, aga teadmisi sellest juurde ikkagi ei tule. Mul pole küll jaaguari jõudu, aga ühte ma teile ütlen mehed-vennad. Oma eluga tulen ma paremini toime, kui see kurblik vennike, kes arvab, et nüüd rõõmsaks sai. Oma rõõmu tuleb ikka enda seest otsida, mitte teistelt nuruda."

Loo tegelik lõpp:

"Nüüd, kus mees oskab ja teab palju, tekib tas kindlasti hirm." Hirv arvas vastupidi: "Nüüd on mehel kõik vajalik olemas ning tema kurbus hajub." Ent öökull ei jäänud hirvega nõusse: "Ei, nägin oma silmadega mehes õõnsust, sügavat nagu iha, mida ta kunagi täita ei suuda. Just see teda kurvaks teebki ja paneb paljusid asju soovima. Ta muudkui võtab ja võtab, kuni ühel päeval ütleb maa, et teda pole enam ja et tal pole mehele enam midagi pakkuda." [maia-indiaanlaste legend]

EESOOTAVAD SÜNDMUSED

Uuel aastal on taas mitmeid võimalusi kokku saamiseks üle terve Šveitsi. Juba 8. jaanuaril alustab taas ELNK ning seda sünnipäevapeoga. 25. veebruaril kell 16:00 tähistame Eesti Vabariigi 105. aastapäeva aukonsulaadis Zürichis. Kevadel kohtume füüsiliselt PurPuris ja virtuaalselt seitsmendal teadusõhtul, mille teemaks saab olema füüsika. Jaanipäeva peame seekord eriti suurejooneliselt, sest seltsi asutamisest täitub 70 aastat. Seltsi sünnipäevapidu toimub jaanipäeval, 24. juunil Vaumarcus (NE). Kohapeal on ööbimisvõimalus. Kui ilmataat lubab, siis lähme suve lõpus taas matkama. Aasta lõpetavad traditsioonilised fonüüõhtu ja jõulupidu.

Hoidke kindlasti silm peal ka I.M.E. koori ja Eesti Kultuuri-seltsi Bernis tegemistel järgmise aasta vältel!

Kui sul on mõni uus idee kokku saamiseks, siis võta meiega ühendust. Ootame alati ka abikäsi ürituste läbiviimiseks. Seltsi meil on: estoswiss@eestiselts.ch

Lumist jõuluaega!
Piparkoogilõhnalist
jõuluaega!
Hapukapsalõhnalist
jõuluaega!
Kuuselõhnalist
jõuluaega!
Verivorstilõhnalist
jõuluaega!

Tervitused Genfist

MATHURA: LOOVUST ON INIMESTES IGAL POOL

SEPTEMBRIS VIIS SES LÄBI OMANÄOLISE LOOVKIRJUTAMISE KURSUSE, MIDA JUHTIS MATHURA. KULDSSEL SÜGISPÄEVAL KOGUNES PAARIKS TUNNIKS ELCHI RUUMIDESSE ZÜRICH OERLIKONIS, KUS TAVALISELT LEIAB ASET EESTI LASTE MÄNGURINGI TEGEVUS, HOOPIS VÄIKE SELTSKOND KIRJAHUVILISI TÄISKASVANUID.

Margus Lattik, autorinimega Mathura, on Eesti kirjanik, kriitik, tõlkija ja kunstnik, kes on lõpetanud Tartu Ülikooli inglise filoloogia alal. Huvitavaks seigaks tema eluloos on aastatuhande algul teoks saanud India 16. sajandi bhakti kirjanuse õpingud. Indiale lisaks on ta elanud veel Rootsis ja Filipiinidel, praegu elab kirjanik kahepaikset elu Tallinna ja Lelle vahel. Ta on üks Klassikaraadio saate "Fantaasia" tegijaid ning juhatab väikekirjastust Allikaäärne. Samuti on ta paraujujate hulgas võitnud mõned aastad tagasi pronksmedali 50 m selili distantsil. Kokkuvõtlikult võib öelda, et ta on väliselt väga rahuliku moega inimene, kes on aga ääretult toimekas ja tegus.

ALUSTAN IKKA OMA INTERVJUUSID KÜSIMUSEGA, ET KAS OLED MERE VÕI METSA INIMENE. KUMMAKS SINA END PEAD?

Pigem ikka mereinimeseks. Olen Tallinnas üles kasvanud ja koolis käinud, aga lapsepõlvest on mul isegi enam mälestusi oma emapoolse vanaema kodust tuulises Lääne-Eestis, Lihulas. Nüüd elan juba üle kümne aasta Lelle alevikus Raplamaal, kus mere asemel on mu ümber rabad. Ja kuigi mulle ka raba paigana väga meeldib, tunnen ma, et päris lõpuni see minu maastik pole. Näiteks abikaasa vanemate

Mathura enda tehtud maali ees.

kodu asub Lahemaal, kus me suviti tihti käime, maastiku mõttes on see kant mulle tegelikult kodusem.

MIS HETKEL TUNDSID, ET KIRJUTAMINE SIND TÕSISELT VÕLUB?

Meil kodus olid raamatud alati au sees, kuigi mu ema-isa pole kunagi ise kirjutanud. Ma arvan, et kuna olen loomult üsna sissepoole inimene, siis kirjutamine sobis mulle – kirjutamine on intiimne tegevus, sest seda tehes oled üks ja sul on voli olla enda ees lõpuni aus. Keegi ei vaata sind kõrvalt ega jaga sulle hinnanguid. Selleks ajaks, kui tekstid lõpuks avalikkuse ette jõuavad, on loomise protsess ise juba läbi. Võib-olla andis see kirjutamise intiimsus mulle, vaiklele inimesele, parema võimaluse ennast väljendada. Küllap võimendas tasasust ka

asjaolu, et 10-aastaselt diagnoositi mul paremas käes vähk. Õigemini sain küll sellest faktist alles hiljem teada, aga minu kooliaeg vanuses 10 kuni 15 möödus siiski tihedalt haiglate vahet käies. Võimalik, et see tegi mind sissepoole pööratumaks kui muidu oleksin olnud. Nägin elu kannatuste poolt juba varakult, ka mu isa lahkus siitilmast, kui olin alles laps.

"SAHTLISSE" ON PALJUD MEIST KIRJUTANUD, AGA SEE NÕUAB OMAJAGU JULGUST, ET NEID TEKSTE TEISTEGA JAGADA VÕI AVALIKUSTADA. MIS SIND JULGUSTAS KIRJUTAMA, KIRJUTATUT JAGAMA JA HILJEM TEISTE KIRJUTAMIST JUHENDAMA?

Keskooli ajal kirjutasin ma sisuliselt kogu aeg.

Jätuk pöördel

TÖÖTUBA

Tollest ajast pole ma küll peaaegu midagi avaldanud ja suurt osa pole enam isegi alles, aga see oli ilmselt mu "õpipoisi" aeg. Tean, et tihti räägitakse, kuidas see, kes tahab hästi kirjutada, peab palju lugema, ja ma usun, et selles on oma tõde. Aga sellegipoolest ütleksin, et veel enam peab selline inimene palju kirjutama, umbes nii, nagu viuldaja peab ennekõike ise oma pilli harjutama ja muusika laiem tundmine on rohkem nagu boonus. Hiljem, Tartu Ülikoolis inglise filoloogiat õppides, sattusin kokku teiste noorte alustajatega, moodustus rühmitus Erakkond, kust on Eesti kirjandusse tulnud Kristiina Ehin, Mehis Heinsaar, Aare Pilv, Lauri Sommer ja veel teised. Jagasime omavahel tekste, lugesime üksteisele ette.

Mis puutub aga teiste juhendamisse, siis ei mäletagi, mis hetkel see mul täpselt alguse sai. Üks tõuge oli ilmselt see, et üks mu sõpradest Rootsis omas loovkirjutuse kutseharidust ja õpetas seda. Tema kaudu teadvustasin, et selline "amet" on olemas. Mina ise seda kuskil õppinud ei ole, olen oma kursused ja metodoloogia ise loonud. Aastate jooksul olen huvilistele töötubasid teinud Tallinnas ja Raplas, viimased neli-viis aastat viin vastavat kursust läbi Eesti Kunstiakadeemias. Läinud aasta sügisel käisin Ida-Ukrainas koolilapsi kirjutama suunamas. Mõtlen neile nüüd tihti.

Olen tõdenud, et loovust on inimestes igal pool. Igas rühmas, mida olen juhendanud, on olnud vähemalt mõned osalejad, kes kirjutavad tõeliselt põnevalt ja isikupäraselt, isegi kui nad pole muidu kirjutamisega tegelenud. Loovkirjutuse üks võime on anda inimesele kätte vorm, milles ta oma loovust saab katsetada ja avastada. Ma usun, et inimene on olemuselt loov olend, ole-

neb lihtsalt, kas ja kuidas ta seda omadust teostab.

MULLE ON KÕRVU JÄÄNUD, ET ÜKS SU ESIMESI LUULEKOGUSID KANNAB PEAKIRJA "SÖSTRAMESI". KAS RÄÄGIKSID, KUIDAS SEE PEALKIRI SÜNDIS?

"Söstramesi" valmis aastal 2003. Sellele eelnes periood, kus olin süvenenud India vanasse kirjandusse ja kultuuri, eriti Radha-Krišna jumalustele keskendunud bhakti traditsiooni. Tõlkisin selleteemalisi raamatuid, täiendasin end Indias, elasin seal. Tollest huvist ja ajast oli kantud mu kõige esimene raamat, "Poesia valgustal". Aastaks 2003 olin püsivamalt Eestisse naasnud ja olin äsja kolinud Tallinnast Raplasse. Hakkasin otsima seda olemist või vaimsust, millega oma vahetus keskkonnas suhestuda. Käisin tihti jalutamas linnaservas mööda vana raudteetammi, seal tuli koht, kus tee ääres olid vanad sõstrapõõsad. Sealt see kujund siis tekkis – küsisin tavaltselt mesinikult, kas selline asi nagu "söstramesi" on võimalik ja ta ütles, et teoreetiliselt küll, aga vaevalt on ka päriselt kusagil niipalju sõstraid, et sealt saaks terve korje. Just see võimalikkuse, aga ebatõenäosuse moment tundus mulle paeluv – mõte maitsest, mida ma ei pruugi kunagi kogeda ja millest saan ometigi mõelda.

TAGASI ZÜRICHIS LOOVKIRJUTAMISE KURSUSE JUURDE TULLES, SA RÄÄKISID JUURDE LOO OMA NOORUSAJAST JA ÜMBERÕPPIMISEST, MIS OLI VÄGA INSPIREERIV JUST MUUTUSTEGA KOHANEMISE VAATENURGAST. AGA RÄÄKISID KA SELLEST, KUIDAS KAHE ERINEVA KÄEGA KIRJUTADES, ON MEIL VÕIMALIK AKTIVEERIDA AJU MÕLEMAD POOLUSED. KUI TIHTI SA SEDA TEHNIKAT KASUTAD OMA KURSUSTEL JA KAS SEE ON

MISKIT, MIDA VÕIKSIME KÕIK IGAPÄEVALE PRAKTISEERIDA?

Kas just igapäevaselt, aga ikka võib. See võte pärineb Jaapanist, kus lapsi on koolis harjutatud kirjutama mõlema käega, just Sinu nimetatud põhjustel. Kasutan seda tehnikat päris tihti, see on hea vahend loovuse käivitamiseks. Kuigi üldiselt sõltub tundide ülesehitus ka sellest, kas tegu on ühekordse töötoa või pike-ma kursusega.

SAIME ZÜRICHIS KURSUSEL KOGEDA, ET NÕUAB KORRALIKU PORTSU JULGUST ENDA KIRJUTATUT VÕÖRASTELE ETTE LUGEDA. LOOVKIRJUTAMISE KURSUS ON SEDAPIDI KA OMAMOODI "COACHING" JA JULGUSTAMINE. KAS TUNNET,

ET SU KURSUSED ON SEDA?

Ma ei ole sellele eraldi just palju mõelnud, aga ju on sel-line komponent seal olemas küll. Inimesed on pärast kursust öelnud, et see pakkus neile enam kui nad oodatasid või et avastasid endas julgust, mida ei arvanud endas olevat. Seega võib öelda küll, et see on omamoodi *coaching*. Zürichi rühmaga oli väga lõbus ja eriti vahvad olid need harjutused, kus olemas-olevale tekstile tuli uus lõpp välja mõelda – mõned tekstid olid paremate lõppudega kui see, mida kirjanik ise oli välja pakkunud. Väga lahe seltskond oli!

MIRJAM LOERTSCHER

Täispikk intervjuu SES'i kodulehel

VIIMANE VEERG

Soovime kõigile kaunist ja rahulikku jõuluaega! Loodetavasti jõuavad teist paljud jõuluks kodumaale. Toogu uus aasta meile kõigile armastust ja rahu ning mõne ammuse soovi täitumist. Ootame teid kõiki pikkisilmi uuel aastal meie üritustele!

Soojade soovidega,

Meribel Hagen (president), Annika Fibbioli (asepresident), Kaisa Maarja Mahhov (finantsjuht), Peep Belbaum (ELNK juht)

Ajaleht "Mägi ja meri" valmimist toetavad:

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

VÄLISMINISTEERIUM